

Дата першого надходження статті: 07 березня 2026 р.
Дата прийняття до друку статті після рецензування: 19 квітня 2026 р.
Дата оприлюднення статті: 28 травня 2026 р.

DOI: [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2026-16\(1\)-9](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2026-16(1)-9)

Кандидат педагогічних наук, доцент
СВІТЛАНА КОРОЛЬ
Хмельницький національний університет, Україна
E-mail: korolS@khmnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4939-2661>

ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У КРАЇНАХ СХІДНОЇ ТА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ І МОТИВАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ

АНОТАЦІЯ

У статті здійснено порівняльний аналіз особливостей вивчення німецької мови у країнах Східної та Західної Європи, а також визначено основні мотиваційні чинники, що впливають на популярність німецької мови у сучасному європейському освітньому просторі. Обґрунтовано значення німецької мови як важливого інструменту академічної мобільності, професійної інтеграції та міжкультурної комунікації. Встановлено, що у країнах Західної Європи мотивація до вивчення німецької мови формується в умовах високого рівня багатомовності та значного поширення англійської мови як основного засобу міжнародної комунікації. Водночас важливу роль у популяризації німецької мови відіграє культурологічний аспект, зокрема інтерес до німецькомовної літератури, філософії, науки, мистецтва та міжкультурної комунікації. Натомість у країнах Східної Європи її вивчення має більш виражений прагматичний характер і пов'язане насамперед із трудовою міграцією, професійною реалізацією та доступом до освітніх можливостей у німецькомовних країнах.

Проаналізовано сучасні наукові підходи до розуміння мотивації у вивченні іноземних мов, зокрема концепції інструментальної та інтегративної мотивації, а також сучасні динамічні моделі мотивації у працях З. Дєрнґеї, Р. Гарднер, Е. Ушіюда та інших дослідників. Визначено, що мотивація до вивчення німецької мови є багатовимірним явищем, сформованим взаємодією освітніх, економічних, культурних і соціальних чинників. Особливу увагу приділено ролі академічної мобільності, цифровізації освіти та міжкультурної взаємодії у формуванні стійкої мотивації до вивчення німецької мови. Зроблено висновок, що популярність німецької мови у сучасній Європі зумовлена не лише економічною та освітньою роллю Німеччини, а й загальними тенденціями розвитку багатомовності та міжнародної інтеграції.

Ключові слова: німецька мова, мотивація, іноземна освіта, академічна мобільність, багатомовність, міжкультурна комунікація, Східна Європа, Західна Європа, інтегративна мотивація, інструментальна мотивація.

LEARNING GERMAN IN EASTERN AND WESTERN EUROPE: A COMPARATIVE ANALYSIS OF TRENDS AND MOTIVATIONAL FACTORS

ABSTRACT

The article provides a comparative analysis of the peculiarities of learning the German language in Eastern and Western European countries and identifies the main

motivational factors influencing the popularity of German in the contemporary European educational space. The significance of the German language as an important instrument of academic mobility, professional integration, and intercultural communication is substantiated. It is established that in Western European countries motivation to learn the German language is formed under conditions of a high level of multilingualism and the widespread use of English as the primary means of international communication. At the same time, cultural aspect plays an important role in promoting the German language, in particular the interest in German-language literature, philosophy, science, art, and intercultural communication. In contrast, in Eastern European countries the study of German has a more pronounced pragmatic orientation and is primarily associated with labor migration, professional realization, and access to educational opportunities in German-speaking countries.

The article analyzes contemporary scientific approaches to understanding motivation in foreign language learning, including the concepts of instrumental and integrative motivation, as well as modern dynamic models of motivation presented in the works of Z. Dörnyei, R. Gardner, E. Ushioda, and other scholars. It is determined that motivation to learn German is a multidimensional phenomenon formed through the interaction of educational, economic, cultural, and social factors. Special attention is paid to the role of academic mobility, digitalization of education, and intercultural interaction in shaping sustainable motivation for learning the German language.

It is concluded that the popularity of the German language in modern Europe is determined not only by the economic and educational role of Germany, but also by general trends in the development of multilingualism and international integration.

Keywords: *the German language, motivation, foreign language education, academic mobility, multilingualism, intercultural communication, Eastern Europe, Western Europe, integrative motivation, instrumental motivation.*

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації та інтеграційних процесів у Європі іноземні мови набувають особливого значення як інструмент міжкультурної комунікації, професійної мобільності та освітнього розвитку. Серед європейських мов німецька мова посідає одне з провідних місць, що зумовлено економічною потужністю Німеччини, її роллю в Європейському Союзі, а також значним впливом у науковій та освітній сферах.

Особливої актуальності набуває дослідження особливостей вивчення німецької мови у різних регіонах Європи, зокрема у Східній та Західній, які характеризуються відмінними історичними, соціально-економічними та освітніми умовами. Це зумовлює необхідність порівняльного аналізу тенденцій, мотиваційних факторів та рівня поширення німецької мови в зазначених регіонах.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є здійснення порівняльного аналізу особливостей вивчення німецької мови у країнах Східної та Західної Європи, а також визначення ключових факторів, що впливають на цей процес.

ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичну основу дослідження становлять праці українських і зарубіжних науковців у сфері іншомовної освіти, соціолінгвістики та теорії мотивації, присвячені проблемам вивчення іноземних мов, формування мовної компетентності та мотиваційних чинників навчання. Значний вплив на розвиток сучасних підходів до

дослідження мотивації у вивченні іноземних мов справили праці З. Дєрнєї, у яких мотивація розглядається як динамічна багатокомпонентна система, сформована взаємодією психологічних, соціальних та педагогічних чинників. Дослідник акцентує увагу на ролі особистісних уявлень про майбутнє «я», що пов'язане з використанням іноземної мови, а також на значенні внутрішніх і зовнішніх стимулів у процесі іншомовного навчання (Dörnyei & Otto, 1998; Dörnyei & Ryan, 2015). Важливе значення для формування теоретичних засад дослідження мають також праці Р. Гарднер, у яких обґрунтовано поділ мотивації на інтегративну та інструментальну. Науковець розглядає мотивацію як один із ключових чинників успішного оволодіння іноземною мовою та підкреслює вплив соціокультурного середовища, міжкультурної взаємодії та ставлення до мовної спільноти на ефективність навчання (Gardner, 1985; Gardner, 2006). Суттєвий внесок у розвиток сучасних підходів до вивчення мотивації зробила Е. Ушіода, яка розглядає мотивацію як особистісно орієнтований і динамічний процес, тісно пов'язаний із самореалізацією, індивідуальним досвідом та соціальним контекстом навчання. Дослідниця акцентує увагу на важливості підтримки внутрішньої мотивації здобувачів освіти та створення сприятливого освітнього середовища для ефективного вивчення іноземних мов (Ushioda, 2011; Ushioda, 2013). Соціолінгвістичний аспект дослідження ґрунтується на працях У. Аммон, присвячених аналізу ролі німецької мови у міжнародному науковому, освітньому та економічному просторі. Науковець підкреслює значення німецької мови як важливого інструменту академічної мобільності, професійної інтеграції та міжкультурної комунікації в умовах сучасної європейської інтеграції (Ammon, 2015).

Вагомий внесок у дослідження мотивації до вивчення іноземних мов, зокрема німецької, здійснили й українські науковці, праці яких присвячені проблемам іншомовної освіти, формування комунікативної компетентності та впровадження сучасних педагогічних технологій у процес навчання. Зокрема, у дослідженнях Шмирко та Боднарчук (Шмирко & Боднарчук, 2025) акцентується увага на професійній спрямованості навчання як чиннику формування стійкої мотивації студентів до вивчення німецької мови. Труцуненко, Зінченко та Задорожна (Труцуненко та ін., 2023) обґрунтовують ефективність використання цифрових технологій, мультимедійних ресурсів та інтерактивних методів навчання для підвищення зацікавленості здобувачів освіти. У працях Павельчук (Павельчук, 2024) та Лупійчук (Лупійчук, 2023) досліджуються питання формування внутрішньої мотивації, розвитку міжкультурної компетентності та використання комунікативно-орієнтованого підходу у викладанні німецької мови. Українські дослідники загалом розглядають мотивацію як комплексне багатовимірне явище, ефективність якого залежить від поєднання практичної орієнтації навчання, сучасних освітніх технологій і створення сприятливого психолого-педагогічного середовища.

Методологічну основу дослідження становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. За допомогою порівняльного методу здійснено аналіз особливостей вивчення німецької мови у країнах Східної та Західної Європи, а також виявлено відмінності у мотиваційних чинниках і функціональному значенні німецької мови в зазначених регіонах. Аналітичний метод використано для опрацювання наукової літератури, статистичних даних Євростату (статистичного агентства Європейського Союзу – Eurostat), ДААД (Німецької служби академічних обмінів, DAAD) та Єврокомісії (вищого органу виконавчої влади Європейського Союзу), а також для систематизації сучасних підходів до розуміння мотивації у

вивченні іноземних мов. Системний метод дав можливість розглядати мотивацію як комплексне багаторівневе явище, сформоване взаємодією соціальних, економічних, культурних і педагогічних чинників. Соціокультурний підхід застосовано для дослідження впливу освітнього середовища, міжкультурної комунікації, академічної мобільності та міграційних процесів на популяризацію німецької мови у сучасному європейському просторі. Крім того, елементи соціолінгвістичного підходу дозволили проаналізувати функціональний статус німецької мови у різних регіонах Європи та її роль у формуванні багатомовності в умовах європейської інтеграції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Німецька мова є однією з найбільш поширених мов Європейського Союзу та займає провідні позиції як мова науки, економіки та освіти. Її значення зумовлюється не лише кількістю носіїв, але й високим рівнем економічного розвитку німецькомовних країн, а також їхнім впливом у науково-освітньому просторі Європи. Як зазначає У. Аммон, німецька мова належить до ключових мов міжнародної наукової комунікації та відіграє важливу роль у функціонуванні європейського освітнього середовища (Ammon, 2015, p. 45–47).

Вагомим чинником популярності німецької мови є привабливість Німеччини як освітнього центру. За даними ДААД, кількість іноземних студентів у німецьких університетах стабільно зростає і перевищує 400 000 осіб, що підтверджує статус країни як одного з провідних світових освітніх хабів. Зокрема, у 2024/2025 навчальному році в Німеччині навчалося близько 402 000 іноземних студентів, а у подальших прогнозах цей показник досягає приблизно 420 000 (DAAD, 2025). Така динаміка свідчить про зростання міжнародної академічної мобільності та високий рівень довіри до німецької системи вищої освіти. Це пояснюється поєднанням таких факторів, як висока якість освіти, розвинена наукова інфраструктура, відносно доступна вартість навчання та широкі можливості для подальшого працевлаштування.

Зростання кількості іноземних студентів безпосередньо впливає на попит вивчення німецької мови. Як підкреслюється у дослідженнях ДААД, мовна підготовка є ключовим фактором інтеграції студентів у німецькомовне академічне середовище, а також важливою умовою їхньої подальшої професійної реалізації (DAAD & DZHW, 2025). Крім того, значна частка іноземних студентів навчається за програмами у сфері інженерії, природничих наук та економіки, що підсилює прагматичну мотивацію до вивчення німецької мови як інструменту професійного розвитку.

У сучасних дослідженнях іншомовної освіти мотивація розглядається як один із ключових чинників успішного вивчення іноземної мови. Формування сучасних підходів до розуміння мотивації стало результатом еволюції наукових поглядів на природу іншомовного навчання. Зокрема, у 1990-х роках увага дослідників зосередилася на психологічних і лінгводидактичних аспектах мотивації, оскільки концепції інструментальної та інтегративної мотивації виявилися недостатніми для повного пояснення процесів оволодіння іноземними мовами. У зв'язку з цим у центрі наукового інтересу поступово опинилися загальні ставлення до вивчення іноземних мов, їхня соціальна та професійна значущість, чинники організації навчального процесу, а також практична функціональність іноземної мови в освітньому й професійному середовищі (Dörnyei, 1998; Riemer, 2001; Noels, 2001).

У контексті зазначених трансформацій особливого значення набуває німецька мова, яка у сучасному європейському просторі виконує не лише комунікативну, а й стратегічну функцію. Вона виступає важливим інструментом академічної мобільності,

професійної інтеграції та соціально-економічного розвитку. Її популярність безпосередньо пов'язана з позицією Німеччини як одного з провідних центрів світової освіти, науки та інновацій, що, своєю чергою, підсилює мотивацію до вивчення німецької мови в різних країнах Європи.

У сучасному українському науковому дискурсі мотивація до вивчення німецької мови розглядається як багатовимірне явище, що поєднує як зовнішні (інструментальні), так і внутрішні (інтегративні) чинники. Зокрема, у дослідженні Шмирко та Боднарчук (Шмирко & Боднарчук, 2025) підкреслюється, що професійна спрямованість навчання виступає важливим елементом формування стійкої мотивації студентів. Орієнтація на майбутню професійну діяльність, зокрема у міжнародному середовищі, сприяє усвідомленню практичної цінності німецької мови.

Водночас значну роль відіграє використання інноваційних педагогічних підходів і цифрових технологій у процесі навчання. Як зазначають Труценко, Зінченко та Задорожна (Труценко та ін., 2023), інтеграція мультимедійних ресурсів, онлайн-платформ та інтерактивних методів навчання сприяє підвищенню рівня зацікавленості студентів і формуванню їхньої мовної компетентності. Окремі дослідники також акцентують увагу на важливості формування внутрішньої мотивації через використання ігрових технологій, комунікативних завдань та міжкультурного компонента навчання (Павельчук, 2024; Лупійчук, 2023).

Таким чином, українські дослідники розглядають мотивацію до вивчення німецької мови як динамічну систему, ефективність якої залежить від поєднання практичної орієнтації навчання, використання сучасних освітніх технологій та створення сприятливого психолого-педагогічного середовища. Такий підхід відповідає сучасним європейським тенденціям розвитку іншомовної освіти.

У країнах Західної Європи німецька мова здебільшого вивчається як друга або третя іноземна мова, що зумовлено як історичними, так і соціолінгвістичними чинниками. Насамперед це пов'язано з домінуванням англійської мови як основного засобу міжнародної комунікації у сферах бізнесу, науки, освіти та цифрових технологій. Високий рівень економічної інтеграції в межах Європейського Союзу та мобільності населення сприяє тому, що англійська мова фактично виконує функцію *lingua franca*, забезпечуючи ефективну міжкультурну взаємодію між представниками різних країн (European Commission, 2012).

У цьому контексті німецька мова, попри її значний економічний і культурний потенціал, поступається за пріоритетністю в освітніх системах. Вона частіше обирається як додаткова мова після англійської, рідше – французької чи іспанської, що підтверджується статистичними даними Євростату. Зокрема, згідно з даними (Eurostat, 2023), у більшості країн ЄС понад 90% учнів середньої школи вивчають англійську як першу іноземну мову, тоді як німецьку – лише близько 20–25%, переважно як другу іноземну мову.

Водночас, незважаючи на меншу популярність у системі іншомовної освіти, німецька мова зберігає важливе значення у європейському культурному та освітньому просторі. У країнах Західної Європи мотивація до вивчення німецької мови формується в умовах високого рівня багатомовності та орієнтації на міжкультурну взаємодію. Важливу роль у її популяризації відіграє культурологічний аспект, зокрема інтерес до німецькомовної літератури, філософії, науки, мистецтва та міжкультурної комунікації. У цьому регіоні німецька мова часто розглядається не лише як інструмент професійної чи академічної комунікації, а і як складова

європейської культурної та освітньої інтеграції, що сприяє формуванню стійкої інтегративної мотивації до її вивчення.

Значний вплив на формування мотивації до її вивчення мають культурні й освітні зв'язки між європейськими державами, діяльність культурних інституцій, міжнародні академічні обміни та поширення програм міжкультурної співпраці. Важливу роль у популяризації німецької мови відіграють такі організації, як Гете-Інститут (Goethe-Institut), ДААД та інші освітньо-культурні інституції, діяльність яких спрямована на підтримку міжкультурного діалогу, академічної мобільності та поширення німецької культури у європейському просторі. Через мовні курси, культурні проекти, літературні заходи та міжнародні освітні програми вони сприяють формуванню позитивного ставлення до німецької мови та підвищенню інтересу до її вивчення.

У країнах Західної Європи німецька мова також сприймається як важливий інструмент доступу до інтелектуальної та культурної спадщини німецькомовних країн. Значний інтерес викликають німецька філософська традиція, класична та сучасна література, музичне мистецтво, кінематограф, а також досягнення у сфері науки та техніки. У цьому контексті вивчення німецької мови часто виходить за межі суто прагматичних потреб і стає елементом гуманітарної освіти та особистісного розвитку. Саме тому мотивація до її вивчення у країнах Західної Європи нерідко має інтегративний характер, пов'язаний із прагненням до міжкультурної взаємодії та долучення до європейського культурного простору (Byram, 2020; Deardorff, 2006).

Крім того, важливим чинником залишається високий рівень розвитку науки та освіти у Німеччині, Австрії та Швейцарії, що підтримує інтерес до німецької мови серед студентів, науковців і представників академічного середовища. Як зазначає Аммон, німецька мова продовжує посідати важливе місце у міжнародній науковій комунікації та функціонуванні європейського освітнього простору (Ammon, 2015). У результаті мотивація до її вивчення у країнах Західної Європи має комплексний характер і поєднує освітні, культурні, професійні та міжкультурні чинники.

Водночас економічна вага Німеччини як провідної держави Європи стимулює інтерес до німецької мови у професійній сфері. Німеччина є одним із найбільших торговельних партнерів багатьох європейських країн, що зумовлює попит на фахівців зі знанням німецької мови, особливо у сферах інженерії, медицини та міжнародного бізнесу (Ammon, 2015). Крім того, за даними ДААД, Німеччина входить до числа найпривабливіших країн для здобуття вищої освіти, що також сприяє поширенню німецької мови серед студентів.

Таким чином, у країнах Західної Європи сформувалася специфічна мовна ієрархія, в якій англійська мова займає домінуюче становище, тоді як німецька, незважаючи на свій значний потенціал, функціонує переважно як друга або третя іноземна мова. Це зумовлює необхідність пошуку нових підходів до підвищення мотивації її вивчення, зокрема через акцент на професійні перспективи, академічну мобільність та міжкультурну комунікацію.

У країнах Східної Європи німецька мова має більш виражене практичне значення порівняно із Західною Європою, що зумовлено специфікою соціально-економічного розвитку регіону, активними міграційними процесами та тісними економічними зв'язками з німецькомовними країнами. У цьому контексті вона функціонує не лише як засіб міжкультурної комунікації, а передусім як інструмент досягнення конкретних життєвих цілей – працевлаштування, освіти та підвищення соціального статусу.

Мотивація до вивчення німецької мови в Україні та країнах Східної Європи має переважно прагматичний характер і пов'язана з професійною реалізацією, освітніми можливостями та трудовою міграцією. Водночас сучасні українські дослідники наголошують, що ефективність навчання значною мірою залежить від поєднання зовнішньої та внутрішньої мотивації, а також використання інноваційних освітніх технологій і практично орієнтованого підходу до викладання (Шмирко & Боднарчук, 2025; Труцуненко та ін., 2023).

Одним із ключових мотиваційних чинників є трудова міграція до Німеччини та Австрії. Високий попит на іноземну робочу силу, особливо у сферах медицини, будівництва, логістики та догляду за літніми людьми, стимулює вивчення німецької мови як необхідної умови доступу до ринку праці. Згідно з даними Євростату (2023), країни Центральної та Східної Європи демонструють стабільно високі показники трудової міграції до Німеччини, що безпосередньо впливає на попит на мовні компетентності. Крім того, дослідження У. Аммона підкреслюють, що німецька мова у цьому регіоні має чітко виражену інструментальну цінність як «мова економічних можливостей» (Ammon, 2015).

Німецька мова також розглядається як важливий ресурс для здобуття якісної освіти та подальшої інтеграції в європейський освітній простір. Німеччина пропонує широкий спектр безкоштовних або відносно доступних освітніх програм, що робить її привабливою для студентів із країн із нижчим рівнем доходів. Відповідно до звітів Єврокомісії, освітня мобільність сприяє формуванню людського капіталу та підвищує шанси на успішну кар'єру в міжнародному середовищі (European Commission, 2012).

Водночас мотивація до вивчення німецької мови у країнах Східної Європи не обмежується виключно прагматичними цілями. Поряд з інструментальною мотивацією важливу роль відіграють інтегративні чинники, пов'язані з інтересом до культури, науки, літератури та міжкультурної комунікації. Сучасні підходи, зокрема концепція «Мотиваційна система «Я» у вивченні другої мови» (L2 Motivational Self System), розглядають мотивацію як динамічну систему, у якій поєднуються професійні очікування, особистісні цінності та уявлення про майбутнє «я» (Dörnyei & Otto, 1998).

Порівняльний аналіз дозволяє стверджувати, що у країнах Західної Європи мотивація до вивчення німецької мови має переважно функціонально-освітній характер і формується в умовах високого рівня багатомовності та домінування англійської мови як *lingua franca*. Натомість у країнах Східної Європи мотивація характеризується більш вираженою прагматичною спрямованістю, що пов'язано з трудовою міграцією, професійною мобільністю та доступом до освітніх можливостей у німецькомовних країнах. Водночас в обох регіонах простежується тенденція до поєднання інструментальних та інтегративних мотивів, що відповідає сучасним концепціям багатомірної мотивації у вивченні іноземних мов. У сучасному європейському освітньому просторі німецька мова дедалі більше розглядається не лише як засіб професійної реалізації, а і як інструмент міжкультурної взаємодії та особистісного розвитку.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Отже, дослідження засвідчило, що вивчення німецької мови у країнах Східної та Західної Європи характеризується спільними тенденціями, однак має суттєві регіональні особливості. Якщо в країнах Західної Європи вивчення німецької мови часто має характер здобуття додаткової лінгвістичної компетентності (як другої або третьої іноземної після англійської), то в державах Східної Європи мотивація має

більш прагматичний вектор. Володіння німецькою мовою розглядається передусім як стратегічний ресурс для професійної мобільності, успішного працевлаштування та доступу до європейської освіти.

Встановлено, що ключовими чинниками мотивації до вивчення німецької мови є академічна мобільність, професійні перспективи, економічні можливості та культурний інтерес. При цьому сучасні наукові підходи свідчать про взаємодію інструментальної та інтегративної мотивації, які формують комплексну мотиваційну структуру особистості.

Таким чином, популярність німецької мови у сучасному європейському просторі зумовлена не лише економічною та освітньою роллю Німеччини, а й загальними тенденціями розвитку багатомовності, міжнародної мобільності та міжкультурної комунікації.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у більш детальному дослідженні впливу цифровізації освіти, міжнародної академічної мобільності та сучасних міграційних процесів на трансформацію мотивації до вивчення німецької мови у країнах Європи. Особливої уваги потребує аналіз впливу онлайн-освітніх платформ, штучного інтелекту та інтерактивних технологій на формування іншомовної компетентності здобувачів освіти. Перспективним напрямом є також вивчення регіональних особливостей мотивації до вивчення німецької мови в умовах соціально-економічних змін, а також порівняльний аналіз мовної політики європейських держав щодо підтримки багатомовності та популяризації німецької мови у системі освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лупійчук, С. В. (2023). *Забезпечення мотивації учнів до вивчення німецької мови та її використання у мовленні*. Київський національний лінгвістичний університет.
2. Павельчук, І. (2024). Гра як засіб мотивації вивчення німецької мови. *Молодий вчений*, 1.1 (125.1) <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6089>
3. Труцуненко, І., Зінченко, О., & Задорожна, О. (2023). Вплив сучасних технологій на розвиток мовної компетенції здобувачів вищої освіти (на прикладі німецької мови). *Актуальні питання гуманітарних наук*, 64(2), 239–244. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-2-37>
4. Шмирко, О., & Боднарчук, Т. (2025). Професійне спрямування навчальних занять з німецької мови у контексті практичної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. *Проблеми освіти*, 2(103), 411–416.
5. Ammon, U. (2015). *Die Stellung der deutschen Sprache in der Welt*. De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110192988>
6. Byram, M. (2020). *Teaching and assessing intercultural communicative competence* (2nd ed.). *Multilingual Matters*. <https://doi.org/10.21832/BYRAM0244>
7. DAAD. (2025). *Number of international students well over 400,000*. <https://www.daad.de/en/press-releases/erneut-hohe-zahl-an-internationalen-studierenden-in-deutschland/>
8. DAAD, & DZHW. (2025). *Wissenschaft weltoffen 2025: Facts and figures on the international nature of studies and research in Germany*. <https://www.wissenschaft-weltoffen.de/en/>

9. Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 241–266. <https://doi.org/10.1177/1028315306287002>
10. Dörnyei, Z., & Ottó, I. (1998). Motivation in action: A process model of L2 motivation. *Working Papers in Applied Linguistics*, 4, 43–69.
11. Dörnyei, Z. (1998). Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*, 31(3), 117–135. <https://doi.org/10.1017/S026144480001315X>
12. Dörnyei, Z., & Ryan, S. (2015). *The psychology of the language learner revisited*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315779553>
13. European Commission. (2012). *Europeans and their languages (Special Eurobarometer 386)*. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>
14. Eurostat. (2023). *Foreign language learning statistics*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Foreign_language_learning_statistics
15. Gardner, R. C. (2006). Motivation and attitudes in second language learning. In K. Brown (Ed.), *Encyclopedia of language & linguistics* (2nd ed., pp. 348–355). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B0-08-044854-2/00625-8>
16. Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language acquisition: The role of attitudes and motivation*. Arnold.
17. Noels, K. A. (2001). New orientations in language learning motivation: Towards a model of intrinsic, extrinsic, and integrative orientations and motivation. In Z. Dörnyei & R. W. Schmidt (Eds.), *Motivation and second language acquisition* (pp. 43–68). University of Hawai‘i, Second Language Teaching & Curriculum Center.
18. Riemer, C. (2001). Zur Rolle der Motivation beim Fremdsprachenlernen. In C. Finkbeiner & G. Schnaitmann (Eds.), *Lehren und Lernen im Kontext empirischer Forschung und Fachdidaktik* (pp. 376–398). Auer.
19. Ushioda, E. (Ed.). (2013). *International perspectives on motivation: Language learning and professional challenges*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137000873>
20. Ushioda, E. (2011). Language learning motivation, self and identity: Current theoretical perspectives. *Computer Assisted Language Learning*, 24(3), 199–210. <https://doi.org/10.1080/09588221.2010.538701>